

NAŠ DOM

LIST ZA LJUDSKO
PROSVETO
LETNIK XVIII

MAJ 1926

Razpored vsebine 5. številke:

Vrli Slovenci! Prava vera bodi vam luč,
materin jezik bodi vam ključ do zveličanske
narodne omike. A. M. Slomšek.

	Stran
Dečla (Silvin Sardenko)	85
Kmetijski dan v Mariboru	86
Pismo slovenskemu dekletu (Jože Ivartnik)	87
V prvi zori (Savinka)	88
Pomlad (F. F.)	88
Rastlina in deklič (Dr. Jože Jeraj)	88
Sem slovenska deklica (Slika)	89
Pesem o ljubezni (Micika Črček)	91
Škratelj šel je po pomlad (Solovjej)	91
Pridi (Višavska)	92
Kramljanje o narodni noši (Dr. Fr. Kotnik)	92
Veselo srce — vir prave sreče (Prof. Fr. Fink)	93
Dekle, zakaj si žalostno? (Dekle iz Senovega)	95
Pravdanje in ljudsko gospodarstvo (Dr. Lojze Čampa)	95
Tatje (M. Krevh)	97
K Mariji tja (Slika)	98
Ženski svet	102
S pisanih polj	105
Društveni novičar	107
Lepa knjiga	108
Urednikovo kramljanje	108

„Naš dom“, list za ljudsko prosveto, izhaja vsakega 15. v mesecu. — Urejuje ga Jože Stabèj in na njegov naslov v Mariboru, Aškerčeva ulica št. 22/I, je pošiljati vse rokopise. — **Naročnina** za vse leto je 20 Din., za inozemstvo po dogovoru, drugače 40 Din. — **Uprava** je v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 6/L. — **Številka računa** pri poštni hranilnici, podružnici v Ljubljani je 13.577. — Za Prosvetno zvezo v Mariboru kot izdajateljico in za uredništvo je odgovoren Jože Stabèj, za Tiskarno sv. Cirila v Mariboru, ki list tiska, Leo Brože, oba v Mariboru.

Salda-konti, štrace,
blagajniške knjige,
amerik. žurnale,
odjemalne knjižice itd.
nudi p. n. trgovinam
po izredno ugodnih cenah
Knjigoveznica K. T. D.
v Ljubljani, Koptit. ul. 6./II.

Prodajalna K. T. D.
(prej Ničman)
— Ljubljana —
(poleg Jugoslov. tiskarne)
ima v zalogi:
Vse pisalne potrebščine,
podobe, molitvenike, sve-
tinje, devocionalije l. t. d.
Svoji k svojim!

Dečla.

Vendar dečla sem zdrava, zdrava!
Ne domišljam si srčnih bolečin,
malokdaj na samote splava,
ne zaide na gomile moj spomin.
Moja pesem je bistra Sava,
valovita do jasnih globočin.

Vsako jutro v Ljubljano belo
z belim mlekom in belim vozom grem,
časih kane v srce veselo
grenka kaplja. Zakrijem jo ljudem;
preko mosta hitim v kapelo
in Mariji zamorski vse povem.

Vsako leto na Bled in Brezje
rada romam v poletnih šmarnih dneh;
tudi taka storjena vez je:
vsako vigred čez katarinski breg.
A ker potov preveč in stez je,
se zaide namesto v goro — v greh.

Vendar dečla sem zdrava, zdrava!

Silvin Sardenko.
(Dekliške pesmi.)

Kmetski dan v Mariboru

Po naših vaseh je žalostno.

Nič več ni stare vere in starega poštenja; nič več ni stare zvestobe in stare ljubezni; nič več ni starih šeg in stare noše; nič več stare pesmi in stare besede.

Nič več ni starega veselja.

Kdo bo ljubil polje in travnik, ko požirajo fabrike in mesta fante in dekleta?

Kdo bo ljubil gorice in lesove, ko se po kmetskih domovih šopirijo mestne razvade in pojejo bobni na rubežen?

Ko so naši davni očanci še več trpeli z gruntom, so imeli vendar več ljubezni do grunta.

Ko je bilo nekoč kakor dežja, toliko krvi in solz po brazdah, je bilo vendar več veselja po naših vaseh ko danes.

Stari duh kmetskega stanu umira. Umira stara vera in staro poštenje, stara šega in stara beseda.

Zato ni več starega veselja.

Kmetski stan pa je najsvetejši in najmogočnejši stan. Zakaj nismo deležni njegove svetosti?

— Zato ne, ker je nimamo v svojih srcih.

Zakaj nismo deležni njegove moči?

— Zato ne, ker je ne spoznamo.

Pojdimo na »Kmetski dan«!

Poromali bomo k milostni Materi božji v Maribor.

Poiskali si bomo pota do svetosti in moči našega kmetskega stanu.

Ker moč je v nas.

Moč je v naši grudi. V naših kmetskih družinah je moč — moč naroda, države in človeštva.

To moč nam odkrivata izobrazba in prosveta.

Pojdimo na »Kmetski dan«!

Poiskali si bomo veselja ljubezni, da bodo naši kmetski domovi studenci sreče za ves narod.

Da ne bo več žalostno po naših vaseh:

da kmetski stan ne bo več kakor mačeha gruntu in gozdu;

da se bomo znali ubraniti sovražnikov kmetskega stanu;

da bodo naše vasi ko ena sama ljubeča se družina;

da bodo rože na oknih, zadovoljnost v srcih in veselje v očeh!

Pojdimo na »Kmetski dan«!

13., 14. in 15. avgusta 1926.

Pismo slovenskemu dekletu.

Jože Ivartnik.

Ljubil sem čudovito sliko Najbolj čiste v naši cerkvi. Posebno sem je ljubil v šmarničnem somraku.

Potem so jo dali slikarju, da jo z novo barvo obleče, da ji usadi na licih sveže rože, da jo venča z novim vencem.

Prišel sem k umetniku in videl.

Odpusti, o Marija! ko sem videl barve in platno, takrat sem izgubil vero v čudovito sliko.

*

Ljubim Te, slovensko dekle.
Na vrtu v rožah;
v oknu za rožami Te ljubim.
Pred šmarniškim oltarjem klečečo Te ljubim.
Pri matari tiho in dobro;
na polju, ko si prva med ženjicami, Te ljubim.
Tvojo pesem z gore in s travnikov ljubim;
v njej je Tvoja skrivnost.
Smeh Tvoj ljubim, detinski in otroški.
Naj te ljubim, o dekle!

*

Ko sem Te zakopernel in se privil k Tebi, da si utrgam makov cvet s Tvojih ust, si me udarila in sunila od sebe; takrat sem Te najbolj ljubil.

*

Ko si se v cerkvi ozirala za menoj, Te nisem ljubil.
Ko si hodila z lačnimi očmi po cesti, Te nisem ljubil.
Ko si mi povedala, da me čakaš, Te nisem ljubil.

*

Ko si vedela svojo lepoto, nisi bila lepa.
Ko si vedela svojo dobroto, nisi bila dobra.
Ko sva si govorila o ljubezni, se nisva ljubila.

*

Ali hočeš, da Te ljubim?
Potem — nikoli, o, nikoli mi ne razodeni svojega dekleštva!

*

Ljubim Te, Skrivnost.

V prvi zori.

1.

Lahni dihi v žitnem polju,
kaj ste vzvalovili?
Nekje ste v dekliškem srcu
pokoj prepodili.

Šla iskat je mir in srečo
v kroge razigrane.
Pa je varana klonila
volje izkesane.

2.

Na zelenem gričku dviga
dom se miru polni,
rod za rodom gori vabi
k Materi vesoljni.

V prvi zori dekle roma
v cerkvico boječe.
Ali jo Marija sprejme
na srce ljubeče?

3.

Lahni dihi v žitnem polju,
zdaj le valovite,
sreče in miru mladenki
več ne prepodite.

V prvi zori ste spoznali
hčerka se in Mati,
zdaj ves svet ju ne razdruži
v njuni sreči zlati.

Savinka.

Pomlad.

Je zima minula
in s cvetjem obsula
se širna ravan.

Že sladke vonjave
polnijo gorjave
in širno ravan.

Se petje veselo
odmevati jelo
črez širno ravan.

F. F.

Rastlina in deklič.

Iz dekliške knjige »V cvetu mladosti.«* — Dr. Jože Jeraj.

Naši pradedi so dajali deklicam pri rojstvu ime po rožah, ki so takrat cvetele. Tako so nastala ženska imena Jela, Grozdana, Ruža, Jagoda itd. Mislili so tudi, da je med rastlinami in človekom posebna sorodnost. Rastlina, vsajena ob rojstvu za koga, uvene ob njegovi smrti. Ta vera naših pradedov temelji na veliki podobnosti med usodo in lastnostmi

* Izide prihodnji mesec v založbi Tiskarne sv. Cirila v Mariboru.

Sem slovenska deklica, Roža mi je ime,
sem obraza bistrega, hrabro imam srce.

rastline in deklice. Saj je vsaka deklica pravzaprav po vsej svoji usodi rožica, ki raste v kras in veselje vsemu svetu, ako je pridna in dobra.

Zelene rastline imamo najrajši. Ko mine mrzla zima in se povrne v igred, se človeku zdi, ko prvič zagleda zelene bilke rasti iz zemlje, kakor bi vstal iz groba. Veselje spomladi prinesejo ravno zelene rastlinice, rožice in cvetlice. Polje in log se spremene v raj, povsod bôdejo pridno iz zemlje. Vsem za vzgled prvači trobentica, da pozvanja s svojim zlatim kelihom mlademu rastlinskemu rodu k velikonočnemu vstajenju. Vsa narava je kmalu oživljena, odeta v pisan plašč, kakor nevestica, pripravljena na ženitovanje. Vsako človeško oko se zaiskri pri pogledu na to krasoto in pestrost.

Kaj bi bila spomlad brez rožic, zelenih rastlinic? Kaj pa bi bil svet brez pridnih, dobrih deklic? Kakor rožice na poljani so dobre deklice med ljudmi. S svojim zvonkim smehom, vedno svežim obrazkom, z dobrim srcem širijo povsod veselo spomlad, jo nosijo v srca ljudem. Dekličji, ali se te svoje naloge tudi zavedate? Koliko lahko pripomorete k sreči so-človeštu s svojimi naravnimi vrlinami! Koliko žalostnih morete potolažiti, koliko pravega nedolžnega veselja vliti v potrta srca, kolikim revežem pomagati z dobro roko! Ako znate to storiti, ste naše spomladanske cvetlice.

Dekličji morajo biti rastlinicam podobni tudi v skromnosti. Rastlinice so z malim zadovoljne. Potrebujejo samo malo zemljice, vlage in ljubega solnčeca, pa rastejo, cvetejo, da je veselje. Celo med trdim pečevjem, v prodnati zemlji znajo napraviti svoje bivališče in slabo hrano porabiti za lep cvet. Kaj pa vi dekličji? Ali ste tudi tako podobni rastlinicam v skromnosti? Ali tudi vam zadostujejo priproste razmere domačega doma, domačega zatišja, domača skromnost, domači kruhek, tudi če je črn in ovsen? Ako ste z malim zadovoljne, potem ste res rožice, cvetlice naše slovenske. Ako pa niste in hrepenite vedno v tujino, potem pa niste cvetlice, ker nimate skromnosti njihove.

Rožice pa kmalu ovenejo, spomlad jim le kratko časa cveti. Tudi v tem oziru delite ž njimi usodo, brhki dekličji. Rožnata vaša lica bodo kmalu ovenela, minila bo vaša spomlad, prišla mrzla zima, ko se ne bode več mogle tako veseliti, delati, učiti, prišla bo bolezen, starost. Zato izrabite mladost, sedaj je čas, da cvetite v delu, varčnosti in si zbirate zaklade za čase, ko tega ne boste več mogle.

Se eno lastnost morate imeti od rastlin. Rastline obračajo svoje glavice k božjemu solncu. Ono jih napaja, poživlja in v življenju ohranja. Obračajte tudi vé že v rani spomladi svojega življenja svoje srčece k božjemu solncu! Pri Bogu boste našle še več ko morejo najti rastline, ne samo moč za časno cvetenje in čast, temveč moč za cvetenje in čast v večni mladosti zveličanih izvoljencev v nebesih.

Pesem o ljubezni.

Micika Črček.

»Zveste ljubezni žejno srce«... Zapeli so jo fantje to lepo, priprosto, a vendar najnežnejša čuvstva vzbujajočo pesem.

Bogve, koliko pesmi sem sama pela, nešteto sem jih slišala peti in ne vem, zakaj mi ravno ta tolikokrat pride v spomin.

Mnogo se poje o ljubezni. Radi poslušamo te melodije in se opajamo ob njih prizvoku.

In govori se o ljubezni tako sladko, kakor da je vse ena vigredna pesem.

Čudno pa, da je kljub toliko opevani ljubezni tako malo ljubezni na svetu...

Jedva, da se čutimo srečne in ljubljene, jedva, da stegnemo roko in hočemo zajeti — o prevara! — vse se razblini kakor prazna pena in srce nam je vnovič in vnovič žejno zveste ljubezni.

Ljubezen! — Koliko jih je, ki želijo slišati tvojo pesem — pesem, ki bi z lic solzé otrla, dni nam mračne in brezsolnčne razjasnila — a ni ga čuti glasu —.

Silo ljubezni je vlil Stvarnik v žensko srce.

Mlada dekleška duša — ni li kakor drobna ptica, ki kljub pomladanskim burjam zapoje sladko pesem, polno velikih slutenj, ki jih ji bo izpolnila roznata vesna?...

Pesem dekleška, kako si vabljava, kako dvigaš in oživljaš!

Zato, slovenske mladenke, o zapojte pesem, da jo bodo slišali vsi, ki so žejni lepe, slišali vsi, ki jim je pesem v duši že davno zamrla...

čiste ljubezni, da jo bodo zamrla...

Vaše življenje bodi sama samcata pesem ljubezni, ki odmeva tja v brezmejnost, kjer se spaja v neskončno Ljubezen.

S cveticami zaljšamo Tebi oltar, ljubeča Ti srca prinašamo v dar. Zdrava, o roža Marija!

Skratelj šel je po pomlad.

Škratelj je za goro zletel,
dolgo bil je tam,
ko pa se nazaj je vrnil,
vam ni prišel sam.

S koškom polnim je pripihal,
nosil rožice,
z njim so ptičke priletele,
pelé pesmice.

Bratci so ga vpraševali:
Čuj, povej nam kaj!
Kaj si videl tam za goro,
kak prišel nazaj?

Prav veselo je poskočil
škratelj mali zdaj,
svojim bratcem je povedal
vse, kako in kaj:

Tam za goro, tam se koplje
v biserih vam vse
in v kristalčkih zlatih, svetlih
ogleduje se.

Tam za goro, tam vse poje
tak veselo si,
da še srčece se tvoje
samo zveseli.

Sonček tam tako se smeje
in tak topel je,
da sem ga privabil s sabo.
Glejte, kje je že!

In vsi skupaj so zapeli,
vsi zarajali,
vsi so bili tak veseli,
da so vriskali.

Sončku šli so vse povedat,
kaj sklenili so:
Naj le dolgo še ostane,
smeje se gorko!

Solovjej.

Pridi!

Že se je razdehtela pomlad
v polja, vrtove in trate;
tudi v gredicah naših je vzknilo,
a smo čakale — Nate.
Pridi ter dahni vanje svoj maj!
Rose in solnca izvoli jim dati
in pred viharji jih čuvaj, o Mati!

Višavska.

Kramljanje o narodni noši.

Dr. Fr. Kotnik.

Bilo je po veliki narodni slavnosti ob času, ko se je rodila naša država. Velikansko navdušenje! Ljubljanska gospa pride po slavnosti domu in pravi možu: »Sedaj pa ne bo več treba kupovati vedno novih oblek in modnih klobukov. Nosile bomo ob nedeljah in praznikih samo narodne noše.« »Hvala Bogu!« vzklikne mož, »Jugoslavija, ta pa velja!« Ob slavnostnih prilikah se je naša narodna noša vedno pojavljala. V avdijenco k našemu kralju lahko greste v narodni noši! A slišali smo večinoma le o gorenjski, belokranjski in ziljski narodni noši; ziljsko je Vseslovan Matija Majar celo spravil v Moskvo. O štajerskih in drugih slovenskih nošah pa nismo dosti izvedeli. Opisovali so štajerske narodne noše Majciger, Janko Pajk, dr. Jos. Pajek, Franc Hrašovec; župnik Ajlec, ki je umrl l. 1857. pri Mariji Snežni, jih je celo naslikal (ali ve kdo za slike?), zbiral je gradivo o njih Stanko Vraz in drugi. Mrtva beseda pa ne zaleže. Treba je slik! Ob plebiscitu so se na Koroškem pojavile tudi rožanske in podjunske narodne noše. Albert Sič je izdal l. 1919. knjižico o slovenskih narodnih nošah ter zaporedoma »Narodne vezenine na Kranjskem« (bele vezenice, pisane vezenine, belokranjske vezenine) in »Narodne okraske na pirnih in kožuhih«.

Ali naj našo nošo, ki jo je ustvarila naša kultura, ki je z neštetimi vezmi zvezana z našim kulturnim razvojem, pozabimo? Ne! Priti mora zopet na dan! Oživeti mora! A ne pri pustnih maškeradah, ampak ob cerkvenih in narodnih praznikih. Vse občuduje in hvali lepoto narodnih noš. Prizadevajo si, kako bi jo ohranili, prirejajo dneve narodnih noš, a medtem se izgublja kos za kosom. Izguba je nenadomestljiva. Prav imajo, da si prizadevajo, kako bi jo ohranili, prav imajo, da jo varujejo. Moška narodna noša je postala muzejska redkost, pri nas muzeji pa še domačih ženskih narodnih noš nimajo. Zbirajte in hranite! Najbolj se ohranijo v muzejih, ki so vsem dostopni. Muzeji jih nudijo raziskovalcem v uporabo. Kjer jih ni več, oživite jih! A to je težka stvar. Narodna noša je tudi deloma izraz narodnega čuvstvovanja in naziranja. Dokler je narod še živel popolnoma v nazorih in kulturi preteklih stoletij, je tudi obleka lepo izražala naziranje minulih dob. Zakaj so se noše toliko časa ohranile? Ker so jih otroci podedovali od starišev, vnuki od teh. Bile so podedovano blago in so trpele vsaj po dva roda. Zato je izročilo (tradicija) tako velikega pomena. Danes so njive razorane. Veliko je med nami hrepenenje po naši svojstveni kulturi, veliko je hrepenenje po domačnosti. V tisočih se oglašajo. Izrabimo čas pravilno! Z narodnimi nošami mora priti v naše hiše tudi ono staro naziranje, tudi nekdanje čuvstvovanje, naseliti se mora v naših hramih duh slovenskega občestva in stare poštenosti, drugače je oživljanje brezuspešno.

Ali pa nam narodne noše kaj hasnejo? Povedali smo že, da so skoraj vse lepe. Trpežne so in vzbujajo in krepijo domovinsko čuvstvo in narodno svojstvo. Če nosita dekla in gospodinja, gospa in delavka isto nošo, ublažuje socialna nasprotstva Narodne noše pospešujejo domačo pridnost. Koliko dela je treba, da pridela kmečka hiša iz lanu lepo belo platno! A to delo je polno poezije, ki ne sme med nami izginiti. In koliko domače pridnosti je v vezeninah na okrašenih pečah, na prtčih, ki jih razprostrajo na mizo, ko pride duhovnik z Najsvetejšim k bolniku! Ko sem te stvari videl v Savinski dolini, sem začuden izrekel besede: Moderna kultura je pokopala visoko razvito staro kulturo.

Veselo srce — vir prave sreče!

Prof. Fr. Fink.

Kolikokrat čujemo besede, ki sem jih postavil na čelo tej kratki razpravi. Ali se pa tudi vselej zavedamo globoke resnice, ki tiči v njih? Pač ne, drugače bi česče in raje izvajali iz njih korist za naše življenje.

V nekem kraju poznam dve sosednji hiši. V nobeni izmed njiju ni pomanjkanja, ni morečih skrbi za obstanek, v nobeni tudi doslej še ni bilo znatne nezgode, ki bi žalostilno vplivala na prebivalce. In kljub temu, kakšna razlika je v teh dveh hišah! V prvi hiši se ti vidi vse veselo, praznično: soba, oprava in osebe; v drugi pa je vse nekako čemerno in turobno, četudi ne moreš na mah niti najti razloga za to.

Ako pa zahajaš dalje časa v eno in drugo hišo, prideš kaj kmalu na pravo sled. Vzrok je v vedenju in nastopu hišnih gospodinj. Prva ima vselej jasen, svetel obraz, prijazno te sprejme in pozdravi z veselo

besedo. Enakomerno pristrčno občuje z domačimi in s tujci, prijazni smehljaj ji skoro nikoli ne izgine raz lice. Druga gospodinja je vedno stroga, kratkobesedna in videti je prej odurna ko prikupljiva, dasi ni niti stara, niti ji ne manjka lepote. V njeni bližini človeka zazebe pri duši in vsakdo gleda, da izgine brž iz hiše, v kateri dozdevno nikoli ni solnca.

Čemu ta primera? Reči sem hotel, da je potrebna vesela nprav, veselo srce, veselo lice za vsakogar, ki želi pribaviti življenskega solnca sebi in drugim.

Življenje je resno, dostikrat skoro preresno, a ima poleg tega svoje veselje, če ga človek zna najti in če se zna prav od srca radovati. Posebno žene in dekleta naj bi si poiskali takšnega veselja, ker je v prvi vrsti od njih odvisno, kakršen duh vlada v hiši, saj se njih dobre ali slabe volje naleze prav kmalu vsa okolica.

Vsak dan ima svoje majhno ali veliko veselje. Ni treba, da bi bilo zvezano z bogastvom, z razkošjem, s šumno zabavo. Človek se mora ozirati na ono skrito veselje, ki ga prinaša vsakdanje življenje. Veselje nad mladim jutrom, nad razcvelim cvetjem, nad nedeljskim počitkom, nad posetom pri znancih ali prijateljih, nad dobro knjigo, nad prireditvijo v prosvetnem društvu, nad dobrim delom, ki ga hočemo opraviti — to je veselje, ki ne stane nič in ki vendar osrečuje tistega, kateri je z malim zadovoljen.

Ko se v jutro prebudiš, pomisli na takšno veselje, ki te čaka v teku dneva. Ako je kdo slabe volje, radi rečemo, da je vstal v jutro najprej z levo nogo. Od noge to gotovo ni odvisno, mnogo resnice pa je v reku, kajti tisti, ki prične dan z veselim obrazom, s prijetnimi mislimi, tisti ima za dotični dan dovoljno zalogo svetlobe, da mu majhne dnevne nezgode ne morejo blizu. Ko bo tebi dan svetel in blag, bo tvoj zadovoljni obraz, tvoj pristrčni glas vplival ugodno tudi na vse ljudi, s katerimi te spravi dan v dotiko, in bo pomnoževal tvojo lastno zadovoljnost.

Zvečer potem premisli, preden te spanec zaziblje v sen, kaj ti je dan prinesel dobrega in kaj se je morda še zamudilo, kar se bo dalo nadomestiti sledečega dne. Tako bo sen miren in v jutro bodo stale ve-sele misli že kar ob postelji.

»Imejte solnca v srcu!« pravi pesnik, a ne imejte ga samo zase, temveč tudi za druge. Pomisli večkrat, kaj bi se lahko storilo dobrega bližnjemu. To dobro ni treba, da bi bilo vsekdar konkretno, to se pravi, ni treba, da bi bilo to kakšen dar ali kaj sličnega. Ne, prijazen pogled, dobra beseda, srčen pozdrav, dobrodušen nasvet, majhna pomoč ali usluga, to so sredstva, če hočeš ustvariti v srcu svojega bližnjega veselo razpoloženje, prijetno čuvstvo in mu nuditi drobtinico veselja, ki ga i on išče in za katero bo hvaležen, četudi morda tega takoj ne izrazi v besedah.

Mi vsi smo preveč zaverovani sami vase, ne vidimo radi tujega veselja in zato nam le težko pride na misel, da bi komu izkazali kaj prijetnega. In vendar je to tako lahko in obrodi toliko sadu. Mnogokrat bo celo zadostovalo, da se pokaže dotičniku dobra volja za pridobitev kakšne

ugodnosti zanj, dasi morda do izvršitve načrta niti ne pride. V vseh slučajih naj nas vodi misel, če je ugodno nam samim, da uživamo veselje, je ugodno tako uživanje i drugim, in če želimo, da nam ga pripravijo drugi, jim moramo vračati dobro z dobrim.

Torej: Išči zase preprostega, nedolžnega veselja in pridobi ga tudi drugim. Tako prideš do prave sreče ti in ugladiš pot do nje vsem tistim, s katerimi občuješ.

Dekle, zakaj si žalostno?

Dekle, zakaj si žalostno, povešaš mi oči,
saj šopek lep dehtečih rož i tvoj oltar krasi?

— Pogledala je na oltar, obrisala solze,
in žalostno je vzdihnila in sklenila roke:

»O Mati, malo cvetja le prinesla sem Ti v dar;
res mnoga vigred mimo gre, pa ne cvete vsikdar.«

O, vigred vsaka cvet ima, le tebi ga ne da;
Ti Njej svoj cvet, a Ona ti bo dala mir srca. —

Je v logu slavec ji zapel, zatisnil sen oči,
in deva je zasnivala o sreči mladih dni . . .

Dekle iz Senovega.

Pravdanje in ljudsko gospodarstvo.

Dr. Lojze Čampa.

»V novem rodu je treba vzgojiti zmisel in čut za disciplino, duha vzajemnosti, krepost zmernosti in pravičnosti; brez discipline ni mogoč socialni red, brez vzajemnosti in skupnosti slabimo drug drugega, brez zmernosti in varčnosti propada družinsko in narodno gospodarstvo, brez pravičnosti zavladava krivica, ki ruši prve temelje socialnega življenja in socialne blaginje.«

Tako se učijo slovenski fantje v stotinah sestankov in povdarjajo podčrtano, da brez zmernosti in varčnosti propada družinsko in narodno gospodarstvo. Saj vsakdanje življenje jim s krvavo roko narekuje to izpoved: brezposelnost se širi kakor poplava reke, ko se predrò jezovi, posredovalnice dela so oblegane, v konzulate in poslaništva tujih držav dežuje prošnja, da bi se smeli delovni ljudje izseliti v tujino s trebuhom za kruhom, znanci prejemajo priporočilna pisma, da naj poizvedujejo za službe, nad našimi posestvi pa poje boben in naše ljudstvo doživlja 50.000 eksekucij v enem letu . . .

Prosveta naj se ukvarja tudi z gospodarstvom. Mnogo je vzrokov, ki so krivi slabega gospodarskega stanja, a o precej važnem le premalo govorimo, ki se je kakor denarja žejna hijena zarila v našo zemljo in posestva: napačno pravdarstvo — in pravdarstvo sploh. Naslednje vrstice

naj bodo le dobrohoten izliv v dobrohotno vpoštevanje, ki bo lahko rodilo dejanske uspehe.

Neodvisna sodišča so morda največja pridobitev državljsanske svobode in tudi naša jugoslovanska ustava veleva: Sodniki sodijo po zakonu — so torej v izrekanju sodb in rzsodb neodvisni. Seveda je zamotano gospodarsko in družabno življenje privedlo do zamotanega ustroja, do novih stanov, do oblikovno zelo natanko izdelanega postopanja, kar pa nikakor ne upravičuje, da bi si ljudstvo samo otežkočevalo pravdno postopanje in potem ob ogromnih pravnih stroških vzdihovalo: Gorje mu, kdor si more iskati pravice pri sodišču!

Pokličimo si v spomin nekaj splošnega. Zaščita je kazenska in civilna — če gre torej ali za hujši pritisk od strani države, ko brani čast, telesno celovitost posameznika in njegovo življenje, ali pa za navadne premoženjske stvari, pri čemer je pri kazni merodajna višina zla in zagrožene kazni, v drugem slučaju pa višina vrednosti in stopnja postopanja. Gre torej za kazenska in civilna sodišča.

Prosvetno gibanje hoče iztrebiti izrodke naše družbe. Vstvariti nazaj človeško osebnost z globokim razumevanjem njenega dostojanstva. Kdor to osebnost v sebi pravilno spoštuje, spoštoval jo bo tudi pri svojem bližnjemu. S tem razumevanjem, ki naj bo plod prosvetnega gibanja, kar se tiče intelektualne plati, hočemo vrniti v naše družine angele miru, v naše vasi spravljljive sosedo in v družbo obče medsebojne pomočnike. Mesto maščevanja hočemo odpuščanja, mesto hujskanja hočemo vzajemnosti in spravljljivosti, mesto škodoželjnosti in uničevanja hočemo napredka in blagostanja, v vseh pa vzgojiti ljudi z zavestjo pravic in dolžnosti. Dolžnosti — ne radi paragrafa, bajoneta in eksekutorja, ampak radi vesti — svoje osebnosti.

Hočemo pa tudi svojo ljudsko državo, ki je organično zrastla iz ljudstva. Zato gre naš boj tudi proti vsem ostankom privilegiranih meščanskih poklicev, ki vidijo v ljudstvu le predmet, nad katerim odpira nikdar nasitno zlato tele teh ostankov svoje dobe svoje žrelo in kakor je bilo treba proti vaškim oderuhom zadružne organizacije, je treba proti tem privilegirancem splošne organizacije!

In k splošnemu še to: Naši sodniki so izobraženi možje z visoko izobrazbo in veliko prakso. Dolga študijska leta gimnazije in vseučilišča so jim dala vsestransko pravno izobrazbo, dolga praksa pri najrazličnejših oddelkih sodišča jim je dala obenem z bivanjem na različnih mestih globok pogled v ljudsko življenje. Ustava, zakon, zavest in vest pa jim velevajo: Sodite po zakonu!

Kako pa je dejansko življenje — žal še pri premnogih? Beseda da besedo in mesto: Beseda ni konj! — velja: Beseda je konj! Stranka se ne da spraviti — pot pa jo vede ne na sodišče, kjer bi ob uradnih dnevih dala tožbo na zapisnik, ampak k odvetniku! Sodnik razpravlja in rzsodi po doprinešenih dokazih in jih — oceni sam, brez ozira na odvetnika! Stvar tira odvetnik naprej in za ljudstvo najobčutljivejši uspeh je ta: vpis ogromnih advokatskih stroškov v zemljiško knjigo, če jih stranka ne more takoj plačati! Koliko besed je treba, predno se otroku kupi nova obleka in kako lahka je odločitev do težkih pravnih stroškov! V ljudstvu je ukoreninjeno: doktorja bom vzel, pa bo šlo! Nepoznano pa mu je: Vzem

ga le takrat, kadar je treba! Sodišča sodijo sama, kar veš povedati, povej sam, saj naše ljudstvo je dovolj izobraženo!

Želeti je, da voditelji ljudstva stopijo enkrat k zemljiški knjigi in oni, ki vedo, kako se krajcar, v potu in znoju prislužen, obrača v ljudskih rokah, predno gre iz njih, bodo tudi videli, kako sramotno številni so vpisi o ogromnih pravnih stroških na naša zemljišča, ko bodo obenem tudi videli, da je preprodajna pogodba za 70.000 Din., napravljena in vpisana po odvetniku, delo komaj par ur, stala — 7.000 Din.! Nimamo prostora, da bi se spuščali v posamezne slučaje. Opozoriti hočemo le na nekaj sklepnih misli, ki naj rode nova razmišljanja: Ljudstvo naj ve, da velja pri nas odvetniška in notarska tarifa iz l. 1922, ko je bila vrednost našega denarja bistveno drugačna. Ljudem po naših društvih povejmo, da je pravdanje po odvetniku in notarju brez pomena, razen v slučajih, ko jih predpisuje zakon. Načeloma je odvetnik potreben le pri okrožnih sodiščih v civilnih stvarih in kazenskih pred poroto, pri okrajnih pa nikdar! Povejmo ljudem, da imajo tudi notarji predpisano, kdaj jih stranka mora uporabiti in kdaj ljudem ni treba jih rabiti.

Organizujmo po naši prosvetni organizaciji pravno pomoč, kakor jo imajo že druge prosvetne organizacije in kjer ne bo veljala ljudska prislovica: »Odvetnik, notar, si kujeta denar! Če pero omoči, že goldinar skoči, če pa kaj zapiše, velja to že pol hiše!« ampak bo obveljala Krekova zapoved: Izobraženec — ljudski dolžnik! Tvoja pot ni k nakupovanju vil, automobilov, ampak: Iz naroda med narod! Ne izsesanje ljudi, ampak nudenje pomoči!

Pred vojno smo mnogo razmišljali o tem vprašanju. Sila razmer, čut ljubezni in pravičnosti, vprašanje pravičnega plačila za storjeno delo ga nam vnovič enako krepko narekuje. *Perditio ex Te — Israel!* velja pa tudi tukaj! Številni razprodani domovini, obremenjena zemljišča, raztepane in po svetu pognane družine brez pričakovane dediščine, izmozgavanje in izsesavanje po posameznih razredih, stvar sama pa v svojem bistvu nepotrebna — vse to nas opravičuje, da po vseh naših društvih, na vseh sestankih in shodih govorimo o težkih časih, povemo, da tudi to vprašanje clamat, vehementer clamat, da stvar kliče, zelo kliče po odpomoči!

Tatje.

Povest s Pohorja. — Matko Krevh.

III. poglavje.

Medtem ko sta prodajala Gričnikova ovce na sejmu, só že zvedeli okrog Dobnika za tatvino. Razburili so se, postali radovedni in ugibali, kdo bi ukradel ovci, kako in kdaj. Največji siromak pri tem je bil pastir, ki so ga dolžili, da je izgubil ovci, da ni pazil dovolj na čredo itd. Pastir se je cmeril in v solzah zatrjeval, da je preštel ovce dvakrat in tudi ovčjak je dobro zaprl, da ni mogla nobena uiti. Domači niso rekli ničesar, ker so bili prepričani, da je odgnal ovci tat. Gospodar sam se ni posebno jezil, nekoč je celo rekel pri večerji: »Meni ni toliko za ovci, kakor zato, da najdemo tata.« To pa je bila ravno velika težava, kajti tat je bil gotovo toliko previden, da

je zabrisal vse slédove za seboj. Sumiti bi se sicer dalo, ko ne bi bilo tako nevarno. Ljudje so vedeli, da lahko nastanejo iz nepremišljene besede tožbe in sitnosti pri sodnji, zato so bili previdni. Vkljub temu pa so vedeli ljudje, da tat ni daleč in da so mu razmere znane. Javno tega ni omenil nihče, a govorili so, in sicer z vedno večjim zanimanjem.

Če se pomisli, da je tatvina na kmetih nekaj nedopustnega, naravnost sramotnega, potem ni čuda, da je bilo ljudem toliko na tem — najti tata.

K Mariji tja, oj Herman blaženi priskaklja hrepeneče,
za Sinčka ji nebogega daruje jabolko rdeče.

Sum pa je letel na Gričnikove. To so vedeli vsi, da Gričnikovi niso na čistem, da imajo marsikaj na vesti, česar se morda sami niso zavedali, a ljudje so zapazili. Za Gričnikove neugodno mnenje je telo tiho in vztrajno; ljudje so vedeli povedati, da so videli brata na sejmu v mestu; nekateri so se spominjali samo Petra, drugi Jerneja, vse skupaj pa je pomenilo toliko, da so ju začeli opazovati z veliko natančnostjo in strogostjo; kajti že mnogo tatvin se je izvršilo okrog Dobnika, in tudi iz drugih župnij so prihajale pritožbe o neznanih tatovih. Dobniku se je zdelo najprimernejše, da naznani tatvino orožnikom, kar je storil še istega dne.

Zadnja, ki sta zvedela o tatvini pri Dobniškem ovčjaku, sta bila Jerebova tesarja. Šele v soboto zvečer, ko sta se vračala domov, sta slišala od Gručarjevega hlapca o neznanih zlikovcih. Oče se je začudil in neverjetno se mu je zdelo, da so na kmetih nepoštenjaki in celo tatovi. France pa se je spomnil Petra, ki je gnal dvoje ovc na sejem, a ker se mu je ta misel zdela grdo sumničenje, jo je zapodil. In še nekdo je bil, ki ni vedel za tatvino. To je bila Gričnikova Anica; njej so prikriili nepošteno dejanje, ker je niso hoteli razočarati in je pahiti v blato, po katerem so gazili sami. Zdelo se je, da jo čuvajo kakor nežno cvetlico, ki je ne sme pomoriti slana. Bila pa je tudi Anica edina, ki ni vedela za hudobije svojih bratov, misleča, da so vsi, zlasti domači, ravnotako pošteni kakor je sama.

Brata sta se vrnila s sejma vsak od svoje strani. Jernej je imel obleko pobeljeno z moko, zato je mislila Anica, da je bil v mlinu. Peter je prišel pozneje, za sejem je prinesel sestri židan robec ter ji s tem napravil veliko veselje. Ponosna je bila na brata, ki se je spominja in zdelo se ji je celo, da je vseeno, če ji prinese robec brat ali Jerebov France, oba sta fanta, kakršnih je malo in zato toliko več vredna.

Da ima rada brata, se ji je zdelo naravno, samoobsebi umljivo. France pa ji je bil nekaj posebnega; koprnela je po njem, a vendar se ga nekoliko bala. Kadar je blizu, bilo ji je prijetno in če je odšel, ga je pogrešala; vkljub temu se ni mogla otresti neke nezaupnosti do njega. Vzrok pa je bil ta, da ga je šele začela ljubiti; poznala sta se že prej, toda ko sta začela tesariti Jerebova v bližini Gričnika, videla je Anica mladega tesarja vsak dan in tudi govorila z njim. Namah se ji je prikupil, ona pa njemu. Bila sta sicer različna po velikosti, on velik in postaven, ona srednje, skoro majhne postave, vitke rasti in drobnega obraza, vendar je to ni motilo, da se ne bi nasmihala prijazno ob vsaki priliki.

Minila sta dva dni po sejmu. Jerebova sta dokončala delo v Hrastnikovem gozdu in ker je bila ravno sobota, sta odšla še pred solničnim zahodom iz gozda. Tesarsko orodje sta vzela s seboj, da je shranita pri Gričniku čez nedeljo, ker sta nameravala začeti v pondeljek z delom v Koritarjevem gozdu, oddaljenem od Gričnika kake pol ure. Oče Jakob si je obesil žago čez ramo, oprtal si krošnjo in sekire ter odšel naprej; France je še moral prešteti drevesa in si zapisati v zvezek število podrtih dreves, da ga ne bi opeharili pri plačilu. Ko je vse preštel, je odšel tudi on proti Gričniku. Solnce je zahajalo za Rečnikovo sečo. Mala Kopa je žarela v solčnih žarkih kakor bi jo objemal ognjen zubelj, čez gozdove se je razlivala čarobna svetloba, ki pa je polagoma bledela in se umikala mraku. Na orehu tik hiše je pel kos, v bukovi goščavi, onkraj jarka pa je žvrgolel s sladkim glasom slavček.

France se je bližal studencu, ki je izviral nad cesto, tam, kjer je prenehal gozd; bil je tako zamišljen, da ni zapazil Anice, ki je pravkar držala vedro pod zleb ter čakala, da se napolni z vodo. Šele tedaj, ko je prestopila ter se pri tem zadela s čevljem ob korito, je zapazil France deklico; bil je komaj nekaj korakov oddaljen od nje, tudi ona ga ni zapazila takoj. V trenotku je bil pri njej ter jo pozdravil: »Dober večer, Anica!« — Srce je vzdrhtelo pri tem pozdravu, ni se mogla odtegniti, on pa ji je pogledal v črne oči in ji rekel skoraj šepetaje:

»Anica, me imaš kaj rada?«

Nič mu ni odgovorila, samo pogledala ga je v prijazne oči in zardela. Napolnjeno vedro je postavila na končnik korita ter se obrnila k Francetu; bila je tako krasna, da France ni mogel odtrgati svojih oči od nje. Plavokodrasti lasje so ljubko senčili gladko čelo, pod katerim je gledalo v svet dvoje čarobnih in kakor jezero skrivnostnih oči; žametaste obrvi so varovale ta dva bisera. Nosek je bil nekoliko upognjen, okrog črešnjevih ustnic je počival otožno-sladek izraz, ki je bil pri Anici posebno prikupljiv, sploh je bilo vse na njej tako vabljivo, da se France ni mogel nagledati te skrbno negovane planinske cvetice. Anica pa se mu je smehljala nagajivo, izraz okrog usten je postal mahoma izzivalen. France ni bil bojazlivec, a spričo te lepe deklice mu je upadel ves pogum; v sanjah jo je poljuboval in božal po rdečem licu, zdaj pa, ko je stala pred njim v resnici, ni vedel, kaj bi storil. Hoteč povedati nekaj, je dejal:

»Pretežno bo vedro za tvojo glavico.« Anica se je nasmejala in odgovorila:

»Tak medved nisem, kakor si ti, a vedra se ne ustrašim.«

»Mislil sem, da ti bom smel pomagati zadeti vedro.«

»Poglej, da sem dovolj močna.« V istem trenutku je že bilo vedro na Aničini glavi, ona pa se je smejala počasnemu Francetu, ki je bil v nemali zadregi. — Odšla sta proti hiši, Anica naprej, za njo pa France v precejšnji razdalji. Imel je dovolj povoda, da se je jezil na sebe, a tudi Anice ni izvzel pri svoji nejevolji; končno je prišel do zaključka, da je sam kriv tega neuspeha, ki se mu je zdel temvečji, čim živeje si je predstavljal ravnokar minuli dogodek. Pri hiši ga je nagovoril Peter, ki se je vračal s parne:

»Ali sta gotova z delom?«

»Sva.«

»In v pondeljek začneta v Koritarjevem?«

»Če učakava zdrava, pa začneva.« Peter se je začudil Francetovi štedljivosti v besedah; molče je sledil tesarju, meneč, da je kaka pomota pri posekanih deblih vzrok Francetovo nejevolje.

V sobi sta sedela pri mizi Gričnik in Jereb pri vrču hruševca ter se menila o gozdu in o lesni kupčiji. Gospodinja je kuhala večerjo, Anica pa je nosila vodo v kotel, kjer se je kuhala zelenjava za svinje. Jernej in pastir, ki je ravno vgnal živino z ovcami, sta imela opravka pri hlevu.

Ko je vstopil France, ga je povabil gospodar na požirek hruševca. France je prijel molče za vrč ter pil, zroč po strani na Anico. Le v nejasnih potezah jo je videl, kajti dim od ognjišča se je zibal nizko pod stropom ter zakrival dekličino postavo, ki se je iztezala ob visokem kotlu. V dimnici je bilo že mračno. Možakarji so se pogovarjali zdaj živahno, zdaj kakor bi prevdarjali — in pili hruševca, ki je vkljub svojemu nizkemu stanu začel učinkovati po starodavni navadi trtnega soka.

»Danes sem si ogledal les, kjer bosta podirala,« je izpregovoril Gričnik ter porinil vrč pred Jereba.

»Kako se ti zdi?«

»Nekoliko strmo je, a debela so presneto lepa in bodo nekaj nesla; ali je prodal na debelo?«

»Mislil je, pa Bernardí ni hotel zavoljo sprave.«

»Kako sta se potem pogodila?«

»Koritar podere les ter ga spravi do Jeznikove žage, od tam pa Bernardi sam do Drave.«

»Vožnja bo oderoča; jaz se ne bi ponudil niti za visoko ceno.«

»E, se že najdejo vozniki; cesto bo pa itak moral popraviti; zdaj sploh ni za rabo.«

France je med tem molčal. Anica je prisluškovala in čakala, kdaj se bo oglasil; a ker se le ni hotel, postal ji je njegov molk sumljiv. Začela si je izpraševati vest, če je morda ona zakrivila, da je France tako molčeč; priznati je morala, da je bila nekoliko preosorna ž njim, da mu ni privoščila prijazne besede. Kaj si neki misli o njej? Huduje se na njo in odslej je morda ne bo več pogledal? Tedaj je vztrepetalo Anici srce, žalost se je vzbudila v prsih in porosile so se oči. Oh, ta France! Ko bi vedel, kako rada ga ima Anica, ne bi tako trdovratno molčal. Ob prvi priliki ga hoče prositi odpuščenja, toda če ostane tesar vkljub temu hladen, potem bo ona nesrečna, strašno nesrečna.

V sobi je postalo temno. Peter je prižgal leščerbo ter jo obesil na steno; medla luč je slabotno razsvetljevala nizko sobo. Ogenj na ognjišču je pojemal, dim se je lovil s stropa v tankih plasteh. Jerebovima se je zdelo, da je večerja kuhana, zato sta se vzdignila.

»Ostanita, bosta večerjala z nami,« je izpregovorila gospodinja ter postavila skledo na mizo.

»Ne utegnem,« je rekel z nizkim glasom France, »mudi se nama in daleč je tudi do doma.«

»Daleč je,« je pristavil oče Jereb in vzel svoj suknjič s klopi; Gričnik je vstal, da ju pospremi do vrat.

»Tedaj pa drugič.«

»Drugič, drugič; lahko noč vsem skupaj.« Tudi France je voščil lahko noč, a tako tiho, da ga je slišal komaj gospodar, ki je stal poleg njega; Jerebova sta odšla po cesti skozi gozd.

»K večerji!« je zapovedal gospodar kratko ter se vsedel na svoj prostor; družina je posedla krog mize in pastir Lipej je razdelil žlice; po kratki molitvi so začeli pridno zajemati iz glinaste sklede. Nekaj časa so molčali vsi, nato pa je rekel Gričnik: »Jerebov France je bil nocoj nekam redkobeseden, kaj mu je le? Peter je pogledal sestro in zapazil na njenem licu rdečico; čutila je bratov pogled ter sklonila glavo še nižje; tako tesno ji je bilo krog srca, da se ni mogla ubraniti solze, ki ji je zdrknila čez lice; k sreči je ni zapazil nihče.

»Najbrž v gozdu ni vse v redu,« je menil Jernej, naslanjajoč se malomarno na mizo. Nihče mu ni odgovoril; Peter je mislil svoje, Jernej svoje. Anica pa je odhitela po drugo jed. Edina Gričnica je ostala molčeča; kaj naj bi tudi dejala, saj je bila njena dolžnost trpeti in molčati.

Medtem sta korakala tesarja po samotni cesti proti domu. Pri Hrastnikovem križu sta jo zavila namesto čez Rečnikovo sečo po gozdni poti pod sečo, ker sta se hotela zglasti pri Hrastniku. Kakor nalašč sta srečala na dvorišču gospodarja samega; povedala sta mu, da sta z delom gotova. »Pa bi stopila v hišo,« je rekel Hrastnik, mož majhne tršaste postave in dolgih brk pod nosom.

»Pozno je že, morava naprej.«

»Pridita jutri po opravilu v Čebulovo krčmo, tam vaju izplačam.«

»Dobro, lahko noč.« Oče in sin sta jo zavila v jarek. Cesta je šla povinkih zdaj navzdol in spet navzgor mimo Rečnika, Strmčnika, Gručarja, kjer sta krenila na levo proti Jerebu. Ves čas sta izpregovorila komaj nekaj besed; oče je gledal sina po strani, radoveden, kaj mu je. Naravnost ga ni hotel vprašati in čudno se mu je zdelo, da France ni omenil ničesar, kar je storil vselej, ako mu kaj ni bilo prav. Radovednost ga je naposled prisilila, da je vprašal sina: »Kaj pa ti je?« — France je pogledal očeta z dolgim pogledom, rekel pa ni ničesar.

(Dalje bo sledilo.)

Katoliške žene v javnem življenju.

V Rimu je zborovala nedavno mednarodna Zveza katoliških žen. Te žene so sestavile pri ti priložnosti za katoliške žene vsega sveta delovni načrt, ki se glasi:

1. Kako je treba braniti vero? Katoliške žene naj zbirajo otroke in ljudi, ki so versko zanemarjeni ter jih naj pripeljejo v katoliška društva, da dobe tam potrebnega pouka. V družini in društvih naj se trudijo vzbuditi versko življenje in naj vzgajajo ljudi, ki bodo znali braniti svojo vero. Ženske zveze naj skrbno opazujejo nasprotnike, ki hočejo ljudstvu vzeti vero in je moralnično pokvariti ter naj to delovanje zabranijo. V npravnostnih vprašanjih so žene odločno zavzele stališče, ki ga določuje katoličanu vest. Zlasti žene odklanjajo vsak spolni pouk v šoli.

2. Gledališče in kino. V vsaki deželi naj bo društvo, ki nadzoruje kino-predstave, gledališče, knjige, radio z verskega in npravnostnega stališča. Nobena katoliška žena naj ne gre v gledališče, kadar se tam igra kaj nespodobnega in naj ne pusti tja svojih otrok. Katoliške žene naj podpirajo kino-podjetja, ki se zavežejo, uprizarjati samo spodobne stvari.

3. Noša. Katoliške žene naj imajo toliko poguma, da se ne bodo uklanjale modi. Gospoda naj daje lep vzgled. Stariši naj se zavedajo svoje dolžnosti, pri otrokih varovati od mladosti naprej sramežljivost.

4. Ženske službe. V vseh deželah naj se razmotriva vprašanje, kako se more ženski poskrbeti zaslužka. V službeni pogodbi naj se ozira na načela krščanske pravice. Ženska zveza naj pospešuje pristop k strokovnim zvezam, v prvi vrsti katoliškim, kjer teh ni, k tistim, ki niso pod vplivom kake politične stranke. Ženska zveza naj vse svoje moči porabi za to, da članice spoznajo socialna vprašanja in podpirajo vse naprave, ki imajo namen delovati pri rešitvi teh vprašanj. Ženska zveza naj skrbi tudi za ženske, ki sprejemajo delo izven poklica, da se pomnožijo družinski dohodki. Naj se skrbi za delavke, ki delajo doma za mojstre ali tovarno. V dobi, ko je vse neverno in pod

oblastjo prostozidarjev, se silno potrebuje katoliške inteligence, razumništva. Zato naj ženske zveze podpirajo dijake, naj pomagajo, da bodo mogle študirati nadarjene deklice na vseučilišču.

5. Državljanske pravice. Žene se morajo zavedati svoje odgovornosti do države. Ženske družbe se naj med seboj podpirajo, kjer se njihove članice pripravljajo za javno življenje. Naj se ustanovijo komisije, ki proučujejo vprašanja, o katerih je treba poučiti poslance.

Ali ni to deloven načrt tudi za nas?

V vodstvu te Svetovne ženske zveze so najodličnejše gospe vsega sveta. Predsednico je dala Holandska, Avstrijo zastopa kneginja Starhemberg, Jugoslovanke ni vmes. Delo zveze se bo razdelilo med petero komisij: 1. Komisija za obrambo in razširjanje vere. 2. Za npravstveno varstvo in dviganje žene. 3. Za oskrbo in varstvo mladine in otrok. 4. Za vprašanje, kako poskrbeti ljudem zaslužka. 5. Za državljansko vzgajanje žene.

Delovno polje je silno veliko, delavk vse premalo, ker se večina žensk še nikakor ne zaveda, kako je treba, da tudi ženska nastopi v javnosti in brani blagor ženske in dekleta.

In Slovenke? Ali pri nas ni treba braniti vere in devišstva naših deklet? Ali ni treba varovati žene s tem, da skrbimo za posle, da se borimo proti divjim zakonom in pomagamo revam, nezakonskim materam? Ali ne čujemo tožiti, da mladina staršev ne mara več ubogati? In naše državljanske pravice? Slovenke, zavedajte se jih, pomagajte svoji Slovenski krščanski ženski zvezi!

Žena in politika.

(Nekaj misli iz dr. Anton Korošičevega govora dne 2. februarja 1926 na občnem zboru Slov. kršč. ženske zveze v Ljubljani.)

Čemu je vendar treba, da se ženske bavijo s politikom? To se sliši često iz vseh krogov, češ, saj je politika tako oduren boj, poln laži in zavijanja. Dosti je žen in mater, ki odvrtačajo svoje može in sinove od tega dela, ker se jim zdi, da ni mogoče biti srečen in zadovoljen, če se človek bavi s politikom. In zdaj naj še ženske posegajo v ta boj! Kaj jim bo mogoče doseči?

Imejmo pred očmi, da je politika skrb za javni blagor. Zakoni, ki jih sklene narodna skupščina, vežejo v isti meri moške in ženske in dostikrat bi bil zakon boljši in zlasti za ženske pravičnejši, če bi imele žensko možnost, da javno povedo svoje želje in pomisleke.

V prejšnjih stoletjih ne najdemo ženskega vprašanja, v katerega je vmešana tudi zahteva žensk po političnih pravicah. Žena je živela le v krogu družine. Tam je našla dela in možnosti za obstanek, pa naj je bila mati in gospodinja, ali pa je živela neomožena v krogu svojih sorodnikov. Saj se je izdelovala vsa obleka doma. Preja in tkanje je spadalo v delokrog žene.

Iznajdba strojev je pa življenje popolnoma predrugačila. Toliko pridnih rok je bilo obsojeno na brezdelje; dohodki rodbine niso več zadoščali za preživljanje številnih njenih članov. Dočim so se moški hitreje oprijeli novega načina življenja v službi stroja, pri železnici, telegrafu, je bil preokret za ženo mnogo težavnejši. Njeno delo je precej slabše plačano. Dostikrat se je zahtevalo od nje tako delo, ki ni bilo primerno za njeno telesno moč. Mnoge dela in truda je stalo, da se je doseglo vsaj nekaj zakonske zaščite za ženo kot delavko. A mnogo bo treba še delati, da se bo odpravilo zlo, ki ogroža ženo, njeno telesno in duševno zdravje in življensko moč.

Pred sto leti se tudi moški niso bavili s politikom. V absolutistični dobi je bila skrb za javni blagor v rokah pičlega števila ljudi. A demokracija jim je izvila to predpravico iz rok. Tok časa pa se ne da ustaviti: za moškimi bodo prišle tudi ženske do svojih političnih pravic.

Kako pa je v naši državi glede političnih pravic žensk?

Žena pri nas lahko študira politična vprašanja, lahko o njih razpravlja; a voliti in voljena biti ne sme. Pravijo, da nima dosti kulture. Ta očitek je povsem neupravičen. Zlasti Slovenke niso nič manj kulturne nego moški. Naše matere so prve in najodličnejše naše učiteljice kulture. Znanosti smo si moški veliko pridobili v poznejšem življenju, mnogo smo se pozneje naučili in — pozabili, a nikdar ne pozabimo, kar so naš učile matere.

Pouk ženske mladine je zlasti na jugu naše države pomanjkljiv, a tembolj se moramo potruditi, da se to popravi.

V vseh državah, kjer so ženske izvoljene v zakonodajne zastope, so se dobro uvedle in koristno delujejo zlasti na polju socialne zaščite; častno se borijo ob strani svojih moških tovarišev.

Moški smo razburljivi, naši živci so dosti trpeli od alkohola in nikotina. Pričakujemo od žensk, da s svežimi, nezastrupljenimi močmi odpravijo iz političnega boja vso odurnost in sirovost!

P. D.

Sv. Ana v Slov. gor. (Četrtil. poročilo Dekl. zveze.) Prvi sestanek 10. jan. 1926 Govor o treznosti, deklamacija »Siromak«, dvogovor »Zakaj k deklinški zvezi? Č. g. voditelj daje nasvete glede učenja v kuhinji in g. učitelj o vrtnarstvu. Petje. — Družabni sestanek 7. feb. 1926, z raznimi govori, petjem in nato dve igri: »Poboljšana trmoglavka«, »Dr. Vsezna! in njegov sluga Štipko Tiček« ter dvogovor: »Dve klepetulji«. — Dne 14. marca smo se polnoštevilo udeležile predavanja č. g. Krajca iz Maribora, ki nas je tudi navdušil za materin dan. — Drugi sestanek 19. marca. Vera, življenje po veri verska zavest. Kaki naj bodo javni nastopi? Deklamacija: »V spominsko knjigo«. Kako se obnašamo pri predavanjih? Čitale smo iz knjige »Mati vzgojiteljica«; pomenek o dušeslovju. Petje. — Materin dan 25. marca 1926. Zjutraj sv. obhajilo, ki smo ga darovale našim materam, popoldne pa razne deklamacije, v katerih smo proslavljale naše matere, in več pesmic. Skromno smo obhajale ta dan, saj smo komaj zaznale, kako so se pripravljali drugod. Bo pa drugič, če Bog da, bolje.

Dekliška zveza v Št. Vidu pri Planini. Dne 24. marca t. l. se je tudi pri nas vršila proslava Materinega dneva. Mladina je povila svoja srčna voščila v šopek ter ga poklonila svojim materam v znak hvaležnosti in ljubezni. Ob obilni udeležbi so se vrstile deklamacije, petje in govori. Zadovoljne so se vračale naše mamice iz dvorane. — Dekliška zveza se lepo razvija. Imamo redne mesečne se-

stanke. Dekleta nastopajo z raznimi govori in deklamacijami. Večkrat se uprizori tudi kak šaljiv prizor. Sestanke zaključimo z veselo pesmico.

Rajhenburg. Po premogovih rudnikih je znana naša župnija marsikomu. Bogatograjčani se imenujemo po znamenitem trapistovskem gradu. Vse tehnično in kulturno življenje naše župnije naj predstavljajo svetu samo možati rudarji in tihi menihi — kakor, da ne bi bilo nobene ženske v tem kraju, ki bi kaj pomenila? — Da dodamo popravek takemu mišljenju, smo se dekleta zbrale k skupnemu kulturnemu žarišču, namreč pod prapor Dekliške zveze. Dne 7. marca 1926, smo imele dobro obiškan občni zbor. Nastopile so razne sestre vezarice z dobro izdelanimi in čuvstveno ubranimi govori. Vršila se je volitev odbora, v katerega so izvoljene sledeče: Abram Anica preds., Fabjenčič Rozalija podpreds., Zičkar Marija tajn., Pribožič Jožefa blag. Razpologjenje med dekleti je bilo prijetno, kajti sklenile smo, da hočemo objeti v tabor Dekliške zveze vsa dekleta, spoznamo namreč, da je ravno skupnost deklet in izobrazba silno potrebna — če bomo vse izobražene, bodemo tudi poštene in kjer je nedolžnost srca — tam je zadovoljnost doma. Torej dekleta — prihajajte vsak mesec k sestankom, prirejale bodemo igre, da bode tako v naših deklinških vrstah ostala neustrašena — a čista in izobražena armada, ki bo v čast in ponos — Pomočnici — slovenskega Lurda.

Druga plat zvona. — Urednik ni mogel preko zapeljive mikavnosti odgovorov, ki so došli Prosvetni zvezi v Mariboru na njeno okrožnico društvom, da povedo glede »Našega doma« svoje mnenje. Tu vam vse, koliko jih je došlo do Velike noči! Zdaj pa pomislite: šele dvainštirideset zvonov je zapelo, pa kako različno kovane glase imajo! Je res šmentana reč, ubrati iz vsega tega tako zvonjenje, da bi bilo kakor trjančenje na velikonočno jutro. Naj si pojasni vsak sam odgovore, ki smo jih postavili brez vsake ozkosrčnosti ali bojazni na ogled, kakor v starih časih Apel svojo sliko. Takole pa se glase:

1. Zadostoval bi za vso Slovenijo ali »Naš dom« ali »Mladost«, dva lista sta preveč; za dekleta pa zadostuje »Vigred«, ki je obenem dekliški list. —
2. Nam ugaja. Agitacijo za razširjanje je prevzela Dekliška zveza. —
3. Zadovoljni. —
4. Smo zadovoljni in smo agitirali zanj, koliko je bilo v naši moči. —
5. Prav dober list, a naša mladina se je oklenila »Mladosti« in »Vigredi«. —
6. Kolikor je bilo v naši moči smo se potrudili za razširjanje. —
7. Ugaja. —
8. List ugaja. —
9. Dobro urejevan. Težko ga je razširiti, ko je toliko nabožnih listov in po teh ljudstvo rajši sega. —
10. Izvrstno. —
11. Kolikor je bilo mogoče smo ga razširili. Ljudje so nejevoljni, ker je preveč raznih listov. —
12. Dekleta so z njim manj zadovoljna, je premalo dekliški. —
13. Preveč je listov, oziroma publikacij. —
14. Prav zadovoljni smo z njim ter smo ga po možnosti razširili. —
15. Zame je »Naš dom« krasen list in sem ga vedno vesel. Ob agitaciji se je izkazalo, da ga večina ne uvažuje, kakor bi bilo želeli, češ, da je preučeno in premalo zanimivo berilo v njem. —
16. Po vsebini nekaterih člankov je postal bolj strokoven, bolj znanstven, skoro bi rekli, da je bolj samo pisan za odbornike naših društev, ko za ostale člane. Priporočali bi, da bi postal bolj zanimiv in poljudno pisan. —
17. Zadovoljni, ampak mladina nima denarja; je še za cigarete premalo. —
18. Dober. —
19. Smo zadovoljni, smo ga priporočali. —
20. Zadovoljni. —
21. Je dober, pa bi lahko bil še boljši. —
22. V splošnem zadovoljni, le tenek je in tupatam nekoliko visok. —
23. List je lep. Vsebina primerna. Pesem »Uršljegorski romar« zelo ugaja. Druga številka je brez slik? —
24. Vsebinsko še zadovoljiv. —
25. Se nič slabega ne sliši. —
26. Gre. —
27. V splošnem je za liste pomanjkanje denarja, je skoraj predrag. —
28. Ugaja. Razširitev pa ovira zopet denarna kriza in preveliko časopisov, na katere naj bi bili naročeni. —
29. Smo zadovoljni; razširjanje tu silno težko. —
30. Da, smo zadovoljni. —
31. Zelo zadovoljni. —
32. Je dober, a za nas predrag in je malo učeno pisan. Le domač jezik, čisto domače naj bo pisanje. Pri nas imamo vseh listov veliko, le »Našega doma« malo. —
33. List bomo skušali seznaniti z vsemi. —
34. Propagandno delo za »Naš dom« ima naš odsek Dekliške zveze. —
35. Prav lep je; storili smo, kolikor se je dalo. —
36. Nekaj smo ga razširili. —
37. Zelo ugaja. Konkurrira mu pri nas »Domoljub«, ki ga je krog 40 izvodov. —
38. Je dober. Razširiti ga je težko, ker je toliko drugih listov in revij. —
39. Zadovoljni. —
40. Žal, zaradi previsoke cene si ga nočejo naročiti. —
41. Dobro. —
42. Zadovoljni.

Srbske narodne pesmi. Ali ste že videli sliko, kako slepi »guslar« brenka na svoje »gusle« in poje narodne pesmi?

Okoli deset tisoč narodnih pesmi imajo Srbi.

L. 1531. je opisal Slovenec Benedikt Kuripešič iz Gornjega Grada svoje potovanje z Dunaja v Carigrad. V tem potopisu je izmed prvih opozoril Evropo na lepo srbsko narodno pesem.

Za njim so bili še mnogi, ki so občudovali srbsko narodno pesem.

Italijanski opat Alberto Fortis je objavil l. 1774. svoj potopis po Dalmaciji in v njem eno izmed najlepših narodnih pesmi, »Hasanaginico«. Za njim se je navduševala za srbsko narodno poezijo znamenita Francozinja Madame de Staël. Nemški klasik Herder jih je prevajal, J. Grimm se je radi njih učil srbskega jezika. A tudi kralj nemške pesmi, stari Goethe, se je v občudovanju klanjal srbski narodni pesmi in sam prevedel »Hasanaginico«; prevod je vzoren.

In zopet je bil Slovenec Jernej Kopitar, ki je vodil Vuka Stefanovića Karadžića, da je začel približno pred sto leti zbirati in objavljati bogate zaklade srbske narodne poezije.

Danes ga ni več kulturnega človeka, ki te poezije ne bi dostojno cenil.

Zato ni le naša narodna, nego kulturna dolžnost sploh, da spoznamo narodno poezijo srbsko.

Narodna poezija najverneje diše narodovo dušo.

Koliko jih zna v Jugoslaviji čitati in pisati. Bivši prosvetni minister V. Vukičević je povedal 14. novembra 1925 časnikarjem naslednje zanimive podatke: V Jugoslaviji zna brati in pisati 48·5% vseh prebivalcev (ki jih je krog 13 milijonov). V Severni Srbiji je večjih branja in pisanja 34%, v Južni Srbiji 16%, v Črni gori 33%, v Dalmaciji 50·5%, v Vojvodini 77·5%, v Bosni in Hercegovini 20·7%, v Hrvaški in Slavoniji 67% in v Sloveniji 86%, torej največ. Vendar moramo Slovenci gledati, da se ti odstotki povečajo, tako, da bo s časom prava pravcata redkost tisti, ki ne bi znal brati in pisati.

† **Jože Jeraj**, predsednik Prosvetnega društva na Ljubnem ob Savinji, je dne 1. aprila t. l. umrl v Skoplju pri vojakih. — Naj mu bo tudi v »Našem domu« postavljen skromen spominček, saj ga je zaslužil. — Nenadna smrt Pleščevega Jožeta je bridko zadela vse njegove prijatelje in znance. Najhuje so bili seveda prizadeti njegovi domači, ki so ga imeli tako radi. Ali tudi drugim, ki niso bili njegovi sorodniki, se je krčilo srce ob žalostni vesti. Ko se je na velikonočni ponedeljek razneslo, da je umrl v Skoplju Pleščev Joža, takrat si videl marsikatero oko solzno. Marsikatera usta so vzdihnila: »Zopet smo izgubili enega poštenega fanta!« In v tem »smo izgubili« si lahko spoznal tisto ljubezen, ki je vezala prijatelje in znance z rajnim Jožetom v pravo, pošteno občestvo. Smelo trdim, da je bil rajni najboljši fant vse župnije. Bil je ponos in cvet naše župnije. Pobožen, a ne tako kakor bi si mislil, da ni bil za veselo družbo. Ravno nasprotno! Jože je bil izborén družabnik. Kjer je bil on, tam se je slišala vesela pesem in poštena beseda. Spominjam se, kako je bil vesel, ko sva bila skupaj na mladinskih dnevih v Mariboru. Povsod in vedno vesel, a hkrati tako pripraven za pameten razgovor. — V Prosvetnem društvu je bil poleg g. kaplana duša društva. Bil je izborén igravec na odru in dober pevec. Kako so ga člani čislali, se vidi iz tega, da so ga izvolili za predsednika v odsotnosti, ko je bil pri vojakih. Imel pa je namestnika.

Toda, da bi mogel sam vzeti v roke posle Prosvetnega društva, tega mu ni dopustila kruta usoda. Že se je veselil življenja v krogu svojih dragih domačinov in svojih prijateljev, a kruta smrt mu je odvzela mlado in upapolno življenje. — Prepričani smo, da ima sedaj lepše življenje ko mi, ki smo še ostali. — »Živel je le, da je moža dorasel!« — »Všeč je bila Bogu njegova duša, zato ga je hitro vzel iz srede hudobij.« — J. S.-m.

DRUŠTVENI NOVIČAR

Zakaj sem član Ljudskega odra?

— Na nekem sestanku Ljudskega odra v Mariboru je predlagal tovariš Maks, da naj do prihodnjega sestanka prineso vsi člani pismen odgovor na vprašanje: »Zakaj sem član Ljudskega odra?« Z živahnim odobravanjem je bil sprejet ta predlog. Ko smo se na naslednjem sestanku zopet zbrali in je tovariš predsednik zahteval pismene odgovore — jih je, žal, dobil malo, pa zato so bili ti toliko več vredni. Oni, ki mi je posedno ugajal, se je glasil: »Sem član Ljudskega odra, ker me je Bog v to poklical, dal mi je potrebne zmožnosti za gledališko umetnost, s pomočjo katere izobrazujem srčno in umsko kakor sebe, tako tudi svoje tovariše ter da s pomočjo teh širim med Njegovim ljudstvom slavospev o Njegovi slavi.« S tem kratkim odgovorom je povedano vse. Da, če te je, dragi prijatelj, Bog v to poklical in se čutiš zmožnega, da s pomočjo gledališke umetnosti koristiš sebi, kakor svojemu bližnjemu in vse to delaš v največjo čast božjo, si bodi svest svoje vzvišene naloge. Zavedaj se, da je to tvoja dolžnost, ki ti naj bo prijetna, vеди pa tudi, da si prejel lep dar božji, s katerim lahko dosežeš veliko. Že umetnost sama na sebi je nekaj lepega, nekaj posebnega. Kaj more tako blagodejno vplivati na človeško srce, kakor umetnost, in gledališka pa še posebno! Kajti v tej je združeno vse to, kar more nuditi pisatelj, pesnik, kipar, slikar itd. in ravno radi tega svojstva lahko imenujemo gledališko umetnost: umetnost vseh umetnosti, ki se posebno očituje kot najboljši vzgojni sredstvo srčne izobrazbe, ki je zlasti dandanes tako zelo, zelo pogrešamo. In če se bodo tega zavedali vsi člani vseh dramatičnih odsekov, bo rasel njih ugled, z njim sardovi njihovega dela in upamo lahko, da bo tudi pri nas gledališki umetnosti kmalu zasijalo lepše solnce... — Dragorad.

Sv. Bolfenk v Slovenskih goricah.

Polagoma se razvija naše Katoliško prosvetno društvo. Bolj počasi, pa gotovo! Najbolj je osredotočeno naše društveno življenje v društveni knjižnici, ki razpolaga že s precejšnjim številom dobrih knjig. Sicer so zelo drage, tako, da je pošel ves dobiček lanskih prireditvev in članarine za nabavo, za nakup novih knjig, ki smo z njimi zdaj izpopolnili svojo doslej zelo revno knjižnico. — Velike važnosti za vsako društvo je dobro urejena knjižnica. V marsikaterih župnijah je edino okoli nje največ vidnega društvenega življenja. Zlasti pri nas se najbolj iz nje razširja vsaj nekaj izobrazbe med mladino. Saj knjige, zlasti v zimskem času, nadomestujejo društvene sestanke, katerih radi pomanjkanja prostora ne moremo imeti. O, kako potreben bi nam bil društveni dom; pa kako si naj ga postavimo, ko pa ni sredstev? Ali naj tudi začnemo z loterijo, ki jo bodo imeli v kratkem času že skoro v vsakem kotu? Menim, da se odslej že tudi ne bodo več sijajno obnesle, ker jih je že preveč in so se ljudje tega naveličali. Rajši odlagamo tisto tiho željo po lastnem društvenem domu na boljše čase. Zadnji čas se je tudi društveni odbor nekoliko zgani. Po zadnjem poročilu »Našega doma« smo imeli še štiri seje: radi udeležbe na prosvetno tehničnem tečaju v Mariboru, radi nakupa knjig in druge slučajnosti. Na Svečnico pa se je vršil redni občni zbor, kjer se je nekoliko spremenil stari odbor. Tudi novi odbor polaga veliko važnosti na društveno knjižnico, iz katere bi se naj tudi naprej razširjala srčna kultura ter prosveta med naše fante in dekleta. — Kot knjižničar našega društva, in upam, da isto tudi drugi spoznajo — pripomnim še nekaj misli o knjigah: kakšne in kako jih čita naša mladina. Tudi v bravcih in v bravkah naših knjig veje

novi duh časa; namreč tisti materialistični, samo po zabavah iskajoči, hrepeniš duh sedanje dobe. Pač resničen je rek, ki pravi: Povej mi, kaj čitaš in povem ti, kdo si! — Samo po romanih bi hlatala naša mladina, samo po zabavnih pisateljih, po burkah in kar je temu podobnega. Samo takih reči je čitanja gladna naša mladina. Po ničemer ni toliko vpraševanja, kakor po romanih, ki z nekako privlačno silo, z neko nervozno radovednostjo vežejo bravčevu domišljijo na pisatelja. Kako obrabljjeni so že taki

romani, kolikokrat so prelistane take knjige, ki samo nesičujejo radovednost, dušo pa pustijo prazno in pusto, brez kakih zvišenih misli; nasprotno pa, kako lepo ohranjene, bi rekel, skoro vedno nove so one knjige, ki govorijo za umno gospodarstvo, za življenje, za pouk, iz katerih bi se navdušili za kake zvišene cilje. Te knjige živijo samotno življenje v omari, so pozabljene. Četudi hranijo v sebi bisere, pa nikogar ni, ki bi maral za nje. Redkokdaj se kdo spomni, da bi se iz njih naučil za življenje. — Knjižničar.

LEPA KNJIGA

Krekovi Izbrani spisi po znižanih cenah. Spodobi se, da ima vsako izobraževalno društvo v svoji knjižnici na odličnem mestu spise duševnega očeta naših prosvetnih društev. Malo čudno bi bilo, če bi se kako društvo za svojega vsaj posrednega ustanovitelja ne zanimalo niti toliko, da bi si naročilo njegove spise. Če bi morebiti kako društvo še ne imelo v svoji knjižnici Krekovih Izbranih spisov, naj si jih nabavi sedaj, ko se jim je cena znatno znižala, tako da stane vezan izvod samo 35 (po pošti 38) Din. broširan pa 25 (po pošti 28) Din. Knjiga se naroča pri Novi založbi v Ljubljani, Kongresni trg 19.

Na rimskim brezuljcima. Napisao Nedjelko Subotić, župnik u Trpanju (u

Dalmaciji). Bivši profesor, sedaj župnik v Trpanju v Dalmaciji, N. Subotić je v spomin svojega svetoletnega romanja v Rim napisal res krasno delo z gornjim naslovom. Je duhovit triptihon po Danteju: Inferno, Purgatorio, Paradiso. Zogromnim znanjem nam kaže pisatelj v zgoščenih freskah stari vek, klasike, preganjanje sv. cerkve in njeno slavno zmago. Vmes nam kaže vse večje znamenitosti večnega mesta. Knjiga — 150 strani velike osmerke — se čita kakor pesem. Krasi jo vrsta lepih slik, zlasti izza svetega leta 1925. Vsem, ki so bili lani v svetem mestu, bo dragocen spominek, njim, ki pojdejo letos k orlovskim slavnostim, kaj dober kažipot.

Ksaver Meško.

UREDNIKOVO KRAMLJANJE

Jamski. Oblastna je Vaša beseda, da sem se Vas ustrašil. Vi imate nekaj Mussolinijevega na sebi. Zato se kar bojim zamere. »Mi in — vi« ... z besedami razmetavate in sekate: »Naš dom« — »ogromna naloga — prosveta — družba, ki je bila, je in bo — človek živi! ... Čemu? ... Življenju ... — železna doba — stoletje otroka« — prav zares, Vi ste načitani do goltanca, da Vam kar vre v

močnih mlazih; rekel bi, da ste dober govornik. Toda —! Toda: Vaša beseda je kakor tisto mačje srebro; pihnete pa odleti. Tako strašno resni in velepotezni ste — pa nič ne morem pomagati, če je od veleresnega in veselovesnega le droben korak do smešnosti. Vidite, saj ne pravim, da bi ne bilo potrebno pisati o prosveti. Toda o prosveti govorimo že trideset, štirideset let po našem potpre-

žljivem ljudstvu, pa tako besedarenje ne koristi nič. Ne o prosveti govoriti, nego prosvetno govoriti in pisati! Lahko napišete knjigo o prosveti, visoko kakor Triglav, pa ne boste nikogar prosvetili. Zato ljudje danes tudi že ne marajo več poslušati in čitati besed o prosveti in njeni potrebi. Hočejo jo; zato s haskom čitajo članek o davkih, o sveti deželi, o aeroplanih, o slovenski industriji, o življenju velikih mož itd. To je prosveta. O potrebi prosvete pa danes nihče, ki čita »Naš dom«, ne dvomi več; zato mu take potrebe ni več treba dokazovati. Vi pa, ki imate lepo, prožno in močno besedo, napišite kaj drugega, kratkega, brez učene navlake! — Tudi Vaše pesmi trpijo na »velikopoteznosti«. Vi niste navaden redov življenja, vendar general tudi niste. »Pusti me!« bi še bila; morda jo objavim, čeprav nima prave, notranje urejenosti. »Ecce homo!« Vam odpuščam, ker ga menda pri Nietzscheju niste doumeli. Sicer pa bi rekel, da se s prevajanjem ne ukvarjajte, ker že ta pesem priča, da ne znate prevajati. V tolažbo povem, da so le posebno nadarjeni pesniki dobri prevajalci. »V boj!« ni brez misli, pa zmešan je kakor kuhana salata in sirov bob. »Kaj zopet!« se začinja kakor prava balada:

»Kaj zopet zbirajo se mladi?

»Al je sovražnik tu? Al kaj bi radi?«

Zdaj pa plahni, ker Vam je sape zmanjkalo:

»Al blizu je? Al je dalječ? (O joj, dalječ!)

Ne — vsako vprašanje je odveč...«

Dal! Vsaka beseda je odveč! In dalje:

»Prevzame groza Vas, če zveste,

da so med njimi Vi že pleteste!...«
(pletéste, seveda!)

Gorje nam, če bi Vi postali Mussolini!

Vse rime bi bile po komandi: pletéste,

tepéste, recéste; ve, dekle, krave molzéstel

Pastirji pa jih paséstel! Krave pa travo

grízéstel! Vi, pesnik, pa klobasico — jestel!

Pesem pa bi v nadaljevanju bila dobra;

celo sodobno pomenljiva. »Domovina!«

tudi ni brez rožic; plevela je preveč. Vi

ste političen pesnik. »Domovina!« tožite:

»Prenašáš pač težave bridke,

sosedom vmešnjave sitne,

a predno bode malo let,

ti bode jarem ta odvzet.«

Prav! Bomo počakali, da »jarem ta vmeš-

njave sitne bo odvzet«, pa nam tedaj za-

pojte o domovini!

»Prosto boš dihala, po svoje

delila boš ukaze svoje...«

Prost bode sin, svobodnih rok

bo delal matere otrok.«

Gospod zunanji minister, ko bi čital »Naš dom«, Vas bi gotovo imenoval za svojega uradnega pesnika. Mi pa bi bili bolj veseli, če bi očeta in »matere otrok« zapel po domače, od srca, iz svojega preprostega srca. Vas pa si predstavljam kot visokega besednika, z bodečimi očmi zadaj za očali, z obupnimi lasmi, z besedo, ki je grom (— pa brez bliska in brez toče! —), s krilečimi rokami in prav tako krilečimi nogami. Morda se javite drugačni? Na svidenje!

Silvin. Prav ste povedali v »Cilji«, da je »najboljši« Solovjej. (Naj si ime pošteno poiščel!) Domišljevatil pa si še ne sme nič, čeprav je »Skrateljček« prisrčen. Pili smo ga, pa je preveč nepridiprav in se ni dal do dobra opiliti. Je pa le! »Cilji« pa ne morejo v naš list, niti bi mogli, če bi tudi bili gladki stih in neprisiljene in pravilne rime. (Rima kakor: »cigana — gentleman« ni osamljena!) Imajo pomen zgolj za Vašo petorico. Čakajte, ko boste že širom domovine znani pesnik, takrat se bo »Naš dom« pobahal z Vašo pesnjeno karakteristiko! Druge pesmi Vam gotovo priznavajo talent. Le da imate to lažljivo prepričanje, da mora biti pesnik smrtno nesrečen. Saj Vam ne verjamem v Vašo bridkost in žalost, niti v tugo in nesrečo, niti v propast (to bi bil joj, če bi bili v »spropasti«!), niti v usodo proklete, usodo poetovo, v strašno gorje. Za glavo bi se človek grabil, če bi bil v teh besedah res slovar naše mladine. Če pa ste se že nalezili tega svetoholja in dekadence, da ga oznanjujete kot svoje občutje, potem dajte, da Vam dopovem, da to ni več moda — in naj gre k vragu francoska dekadenca in nemško svetoholje! Mi smo vendar narod, ki je šele začel živeti; v Vas, ki ste prvo svobodno pokolenje, morajo peti drugačne strune! Škoda je, da izrabljate svoj talent v tako tujo robo! Ali je mogoče, biti tako samožalosten v tisti prelepi novomeški okolici? — Tehnika Vaših pesmi je drugo poglavje. Preveč ste suženj rim. N. pr.:

Glad in bolezen jim v hiši že sije

in miraz jo počasi v deželo že vije; (?)

on pa — pijanec — sedi pri bokalu in pije,

cele večere pije in pije.

Začudil sem se, da niste kar vse pesmi nategnili na ta ijevski križ; Vam povem še glagolov, ki se bi rimali: lije, rije, umije, bije, žije itd. — Upam, da mi boste prihodnjč poslali svojih pesmi. Nič ne de, čeprav bodo žalostne; da bodo le resnične, ker le tedaj bodo imele emocijo, vzbudile v nas Vaše občutje. Na svidenje!

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod
Vzajemna zavarovalnica
v Ljubljani

Dunajska cesta št. 17.

Sprejema:

V požarnem oddelku: Zavarovanja vseh poslopij in premakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, strelji in po eksploziji svetilnega plina, po znano nizkih cenah. — **V življenjskem oddelku:** Zavarovanja na doživetje in smrt v vseh sestavah, zavarovanja na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji.

Podružnice:

Sarajevo, Koroščeva ul. 15; Zagreb,
Hatzela ulica 12; Celje, Breg 33 in
Split, Ulica 11. puka.

Ceniki in pojasnila z obratno pošto brezplačno.
Zanesljivi posredovalci se vedno sprejemajo.